

† VALENTIN AL. GEORGESCU

CURS DE DREPT ROMAN

*Ediție îngrijită de Ana-Maria Goldan,
asistent universitar doctor la Facultatea de Drept a
Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*

Editura
Hamangiu
2025

CUPRINS

PARTEA I. ORIGINILE

<i>Lumea preromană în epoca comunei primitive</i>	1
---	---

TITLUL I. CADRELE OBIECTIVE (MATERIALE)	3
--	---

Capitolul I. Cadrul geografic	3
--------------------------------------	---

Capitolul II. Cadrul demografic	5
--	---

Capitolul III. Condițiile economice	7
--	---

<i>Apendice. Tabloul comparativ al evoluției omenirii primitive</i>	10
---	----

TITLUL II. STRUCTURILE SOCIALE	14
---------------------------------------	----

Capitolul I. Familia	14
-----------------------------	----

Caracterele secundare ale grupului familial	17
---	----

1. Teritorialitatea	17
---------------------	----

2. Caracterul politic	18
-----------------------	----

3. Coloritul religios	19
-----------------------	----

4. Totemismul	20
---------------	----

Concluzie	21
-----------	----

Capitolul II. Ginta	23
----------------------------	----

Capitolul III. <i>Vicus</i> – <i>Pagus</i>	32
---	----

§1. <i>Vicus</i>	32
------------------	----

§2. <i>Pagus</i>	32
------------------	----

§3. <i>Civitates Latinae</i>	33
------------------------------	----

Concluzie	34
-----------	----

<i>Apendice. Evoluția formelor de familie, după Engels</i>	36
--	----

PARTEA A II-A. <i>IUS PERSONARUM</i>	39
---	----

TITLUL I. PERSOANELE ȘI FAMILIA	41
--	----

Capitolul I. Noțiuni generale	41
--------------------------------------	----

§1. <i>Persona</i>	41
--------------------	----

§2. Limitele personalității _____	43
§3. Clasificarea persoanelor _____	44
§4. Clasificarea persoanelor după <i>status libertatis</i> _____	45
§5. <i>Status Civitatis</i> _____	46
§6. <i>Status familiae</i> _____	47
§7. Capacitatea de drept sau legală (<i>persona caput</i>) și capacitatea de fapt sau de exercițiu (<i>personae valentes agere</i>) ____	49
Capitolul II. <i>Status libertatis</i>. Sclavii și sclavia în dreptul roman ____	51
§1. Sclavia în lumea romană _____	51
§2. Condiția juridică a sclavului _____	54
A. <i>Dominica potestas</i> _____	54
B. Limitările <i>dominice potestas</i> _____	56
C. Recunoașterea unei personalități embrionare _____	57
§3. Modurile de formare ale sclaviei _____	59
A. Nașterea _____	59
B. Captivitatea _____	59
C. Vânzarea _____	59
§4. Modurile de stingere ale sclaviei _____	60
A. Legea _____	60
B. <i>Voluntas domini</i> _____	61
§5. Dezrobirea prin voința stăpânului _____	61
A. Problema dezrobirii în lumea romană _____	61
B. Modurile de dezrobire _____	63
1. În dreptul vechi și republican _____	63
2. În dreptul imperial _____	64
3. În dreptul post-clasic _____	65
C. Limitarea dezrobirilor _____	65
D. Condiția juridică a dezrobitului _____	66
<i>Apendice. Semi-liber</i> _____	70
Capitolul III. <i>Status civitatis</i> _____	73
§1. <i>Cives Romani</i> _____	73
A. Drepturile cetățeanului _____	73
1. Drepturi politice _____	73
2. Drepturi civile _____	73
B. Dobândirea cetățeniei _____	74
§2. Latini _____	74
§3. Peregrini _____	75

Capitolul IV. Status familiae. Familia. Domus. Pater.

Sui iuris și alieni iuris	76
§1. Familia patriarhală romană	76
§2. Domus	78
§3. Compoziția familiei romane	80
§4. Pater și potestas patris	80
§5. Dominica potestas	84
§6. Patria potestas	84
I. Modul de formare a patriei potestas	84
A. Procreațiunea justis nuptiis	84
B. Adopțiunea	85
C. Legitimarea	87
II. Efectele patriei potestas	87
A. Efecte personale	87
B. Drepturi asupra bunurilor	88
C. Officium pietatis și obligațiile lui pater	88
D. Activitatea juridică a fiilor de familie. Recunoașterea unei capacități patrimoniale	88
III. Stingerea patriei potestas	92
1. Forme	92
2. Efecte	93
§7. Manus și căsătoria romană	93
I. Conventio in manum	94
A. Dobândirea unui manus asupra soției se poate face prin trei acte diferite: Farreo, Coemptione, Usus	94
B. Efecte	94
C. Stingerea lui manus	95
D. Transformări suferite de conventio in manum	95
II. Căsătoria	95
A. Formarea căsătoriei	96
B. Condițiile de fond ale căsătoriei	97
C. Efectele căsătoriei	98
D. Desfacerea căsătoriei	102
E. Uniunile nelegitime	103
F. Legitimarea	103

§8. <i>Tutela et cura</i> _____	104
1. Incapabilii _____	105
A. Nevârstnicii _____	105
B. Nebunii _____	105
C. Femeile sunt incapabile în dreptul vechi și clasic _____	105
2. Clasificarea incapabililor _____	105
3. Clasificarea actelor făcute de incapabilii parțiali _____	106
4. Tutela _____	106
A. Impuberii _____	106
B. Tutela femeilor pubere _____	112
5. Curatela _____	114
A. Curatela nebunului, a risipitorului și a minorului de 25 de ani _____	114
B. Curatela prodigului _____	114
C. Curatelele speciale _____	115
D. Curatela minorului de 25 de ani _____	115
§9. <i>Capitis deminutio</i> _____	116
Capitolul V. Persoanele morale sau juridice _____	119
PARTEA A III-A. IUS RERUM _____	121
TITLUL I. TEORIA GENERALĂ A LUCRURILOR ȘI A PATRIMONIULUI _____	125
Capitolul I. Noțiunea de lucru sau bun (<i>res</i>) _____	125
Capitolul II. Clasificările lucrurilor _____	129
§1. Clasificările vechiului drept quiritar _____	129
I. Clasificări generale _____	129
II. Clasificări sub formă de <i>figurae</i> _____	129
§2. Clasificările dreptului clasic _____	132
I. <i>Res extra commercium. Res in commercio.</i> <i>Res in patrimonio – res extra patrimonium</i> _____	133
II. <i>Res Mancipi. Res nec Mancipi</i> _____	134
III. Lucruri fungibile (subrogabile, reprezentabile) și nefungibile _____	140
A. Fungibilitatea _____	140
B. Consumptibilitatea _____	141
C. Divizibilitatea _____	142

D. <i>Species Genus</i> _____	143
E. <i>Pecunia – Aes</i> _____	143
IV. Lucruri simple și lucruri compuse (complexe) _____	144
A. Lucruri simple _____	145
B. Lucruri compuse sau complexe _____	145
C. <i>Res și pars rei</i> _____	146
D. Principale și accesorium (accesiones) _____	147
E. <i>Fructus</i> _____	148
F. <i>Impensae</i> _____	149
G. <i>Uzura</i> _____	150
V. <i>Res corporales – Res incorporales</i> _____	152
VI. <i>Res immobiles – res mobiles – res se moventes</i> _____	152
Capitolul III. Originea și evoluția noțiunii de patrimoniu _____	155
§1. Despre patrimoniu în general _____	155
§2. Figurile juridice ale patrimoniului în vechiul drept roman ____	157
I. <i>Peculium</i> _____	157
II. <i>Bona paterna avitaeque</i> _____	158
III. <i>Familia</i> _____	158
IV. <i>Pecunia</i> _____	158
V. <i>Familia pecuniaque</i> _____	160
§3. Dezvoltarea noțiunii de patrimoniu în opera pretorului și în jurisprudența clasică _____	161
§4. Trăsăturile patrimoniului în dreptul lui Justinian _____	166
TITLUL II. PROPRIETATEA ȘI FORMELE DREPTULUI DE PROPRIETATE _____	167
Capitolul I. Proprietate, drept de proprietate, posesiune _____	167
§1. Proprietatea ca fenomen economic _____	167
§2. Dreptul de proprietate _____	167
§3. Sursele proprietății ca fenomen economic _____	168
§4. Formele proprietății în Comuna primitivă _____	168
§5. Apariția dreptului de proprietate _____	170
§6. Structura dreptului de proprietate: de la <i>meum esse aio</i> , la <i>dominium</i> _____	171
§7. Dualitatea <i>Ius-Factum</i> _____	175
§8. Posesiunea _____	179
Teoria lui Savigny _____	186

Teoria lui Ihering	186
Capitolul II. Definiția dreptului de proprietate	188
§1. Dreptul de proprietate este un drept real	188
§2. Perpetuitatea dreptului de proprietate	190
§3. În ce sens este absolut dreptul de proprietate privată	190
§4. Conținutul economic al dreptului de proprietate privată: <i>ius utendi; ius fruendi; ius abutendi</i>	195
Capitolul III. Formele proprietății și ale dreptului de proprietate	198
§1. Formele proprietății	198
A. Proprietatea orânduirii gentilece	198
B. Proprietatea societății sclavagiste	198
C. Proprietatea feudală	199
D. Proprietatea societății capitaliste	199
E. Proprietatea societății socialiste	199
§2. Formele dreptului de proprietate	200
I. Proprietatea <i>quiritară</i> (<i>mancipium, meum asse aio ex iure Quiritium, dominium ex iure Quiritium, proprietas</i>)	201
II. <i>Possessia agri publici</i>	203
III. Proprietatea pretoriană sau bonitară (<i>in bonis</i>)	203
IV. Proprietatea provincială	204
V. Proprietatea peregrină	205
VI. <i>Possessio</i>	205
Capitolul IV. Regimul juridic al diferitelor forme de drept de proprietate	207
I. După titularul dreptului de proprietate	207
II. După obiectul său, dreptul de proprietate în societatea romană sclavagistă era astfel reglementat	208
III. După modurile de dobândire	210
IV. După sancțiune	212
1. Proprietatea <i>quiritară</i>	212
A. <i>Reivindicatio</i>	212
B. <i>Actio negatoria</i>	214
C. <i>Interdicta</i>	214
D. <i>Actiones in personam</i>	214
E. Acțiuni particulare	215

2. Proprietatea pretoriană _____	215
3. Proprietatea peregrină _____	216
4. Proprietatea provincială _____	216
5. <i>Possessio</i> _____	217
Capitolul V. Dobândirea dreptului de proprietate _____	219
A. Teoria generală a modurilor de dobândire a dreptului de proprietate _____	219
§1. Definiția noțiunii de mod de dobândire a dreptului de proprietate _____	219
§2. Modus acquirendi și causa adquisi _____	220
§3. Dobândire abstractă – dobândire concretă _____	220
§4. Schema modurilor de dobândire a dreptului de proprietate _____	221
§5. Structura juridică a modului de dobândire (problema în general) _____	222
§6. Dobândire originară și dobândire derivată _____	223
§7. Dobândire, transfer, succesiune _____	223
§8. Structura juridică a modului de dobândire în dreptul roman _____	224
§9. Contribuția dreptului roman comun la teoria modurilor de dobândire _____	226
§10. Clasificările modurilor de dobândire a dreptului de proprietate _____	229
I. Clasificări romane _____	229
II. Clasificări <i>jusnaturaliste</i> și <i>pandectiste</i> _____	230
B. Studiul analitic al diverselor moduri de dobândire a dreptului de proprietate _____	232
§1. <i>Occupatio</i> _____	232
§2. <i>Mancipatio</i> _____	233
§3. <i>In iure cessio</i> _____	236
§4. <i>Traditio</i> _____	237